



Eksperimentalne
intervencije za
smanjenje spremnosti
na korišćenje
alternativnih praksi



REASON4HEALTH

U poslednjoj fazi projekta, **Reason4Health** tim je ispitivao da li je moguće kroz eksperimentalne intervencije smanjiti spremnost ispitanika da koriste različite herbalne prakse.



Da bismo dizajnirali intervencije, oslonili smo se na rezultate [analize sadržaja medijskih tekstova o herbalnim praksama.](#)

Šta smo se pitali?

Da li je moguće smanjiti spremnost ljudi da koriste različite herbalne prakse, da probaju i preporuče korišćenje izmišljenih herbalnih praksi, kao i da li je moguće podstaći ih da budu kritičniji prema alternativnoj medicini i imaju manje poverenja u nju?

Zašto je ovo istraživanje važno?

Uzimajući u obzir da je korišćenje alternativnih praksi u porastu, a da one mogu imati štetne posledice, neočekivano interagovati sa preporučenim praksama, kao i odvratiti od korišćenja zvaničnih terapija, potrebne su efikasne i lako primenjive intervencije za smanjenje njihovog korišćenja.

Povrh toga, ovakve intervencije mogu podstaći ljude da budu kritičniji i da aktivnije promišljaju odluke o sopstvenom zdravlju.

Na šta smo se oslonili u dizajnu intervencija?

Na osnovu analize sadržaja medijskih tekstova o herbalnim praksama, uočili smo da svi tekstovi prate isti šablon - bez obzira o kojoj herbalnoj praksi je reč.



Tekst obično započinje bombastičnim naslovom koji obećava efikasnost herbalne prakse za skoro sve bolesti...

OVA BILJKA IMA LEKOVITE MOĆI:
Čuda čini!

A potom se poziva na:



Dugu tradiciju upotrebe

Našem narodu vekovima poznat, ovaj lek bolje deluje od najsavremenijih lekova.

Prirodnost prakse

Ova uzvišena biljka pripremljena je od strane prirode samo za nas.



Jednostavnost upotrebe

Za ovo nećete morati da štedite mesecima!
Jeftino je, a deluje.

Da bismo ilustrovali ovo šablonsko izveštavanje, razvili smo generator nasumičnih medijskih tekstova o biljkama.



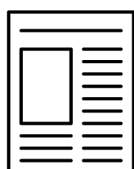
Oslanjajući se na ograničen broj elemenata, generator može da produkuje veliki broj tekstova - **na taj način ilustruje problematično izveštavanje o ovim praksama.**



Kroz tri eksperimenta, pitali smo se da li će ispitanici kroz korišćenje generatora i upoznavanje sa principima na kojima je zasnovan biti manje spremni da:



Koriste različite herbalne prakse



Probaju i preporučē izmišljene herbalne prakse



Veruju alternativnoj medicini

Kako su izgledale intervencije?

1 Ispitanici su najpre izveštavali o tome u kojoj meri su spremni da koriste različite herbalne zdravstvene prakse, da li bi bili spremni da probaju izmišljene herbalne prakse i u kojoj meri imaju poverenja u alternativnu medicinu

2 Ispitanika smo potom podelili u dve grupe:

Kontrolna grupa

Ispitanici su koristili nasumični generator koji produkuje bajke

Eksperimentalna grupa

Ispitanici su koristili naš generator medijskih tekstova o biljkama. Uz to smo im objasnili i kojim strategijama se mediji služe i koje apele koriste da bi promovisali ove proizvode (pozivaju se na tradiciju, prirodnost i sl.)

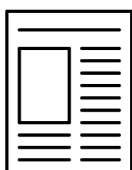
3 Ponovo procenjujemo spremnost ispitanika da koriste herbalne prakse, probaju i preporuče izmišljene alternativne prakse, kao i njihovo poverenje u alternativnu medicinu

Šta kažu rezultati?

Nakon korišćenja generatora i upoznavanja sa principima na kojima radi **OPADA** spremnost ispitanika da:



Koriste različite herbalne prakse



Probaju i preporuče izmišljene herbalne prakse



Veruju alternativnoj medicini



Ove promene se dešavaju samo u eksperimentalnoj grupi - odnosno do opadanja dolazi baš zbog intervencije.



Da bismo bili sigurni da intervencija zaista radi i da do efekta nije došlo slučajno, eksperiment smo sprovedi tri puta - i uvek pronašli da intervencija smanjuje spremnost na korišćenje praksi alternativne medicine i poverenje u nju.

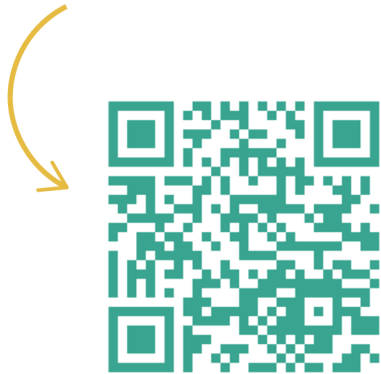
Zaključak

Rezultati pokazuju da je moguće smanjiti spremnost ispitanika da koriste alternativne prakse kroz rasvetljavanje strategija i apela koje mediji koriste da ih promoviraju.

Intervencija je relativno laka za implementaciju, a od nje mogu imati koristi na primer, pacijenti i lekari, jer ilustruje predatorske prakse u izveštavanju o alternativnoj medicini, ali i korisnici medija uopšte, jer gradi kritičnost i osetljivost za kvalitet informacija koje se plasiraju kroz medije.

Preporuke za dalje informisanje

Testirajte svoju uspešnost u prepoznavanju apela koje mediji koriste u promociji alternativnih praksi



Testirajte svoju uspešnost u prepoznavanju lažnih vesti



Knjiga o infodemiji i njenom kontrolisanju (na engleskom):

Purnat, T. D., Nguyen, T., & Briand, S. (Eds.). (2023). *Managing Infodemics in the 21st Century: Addressing New Public Health Challenges in the Information Ecosystem*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-27789-4>

Zahvalnice

Istraživanje sprovedeno uz podršku Fonda za nauku Republike Srbije, 7739597, *Irrational mindset as a conceptual bridge from psychological dispositions to questionable health practices* – REASON4HEALTH

Naslovnu ilustraciju i logo projekta Reason4Health kreirala je Vanja Gavrić

Ilustracije na pozadinama kreirala je Ksenija Pantelić

Uslovi korišćenja

Ovaj izveštaj je pod Autorstvo-Nekomercijalno-Deliti pod istim uslovima 4.0 međunarodnom licencom (CC BY-NC-SA 4.0). Možete deliti i prilagođavati izveštaj u nekomercijalne svrhe, pod uslovom da navedete autora dela, naznačite eventualne izmene i distribuirate svoje prerade pod istom licencom pod kojom je bio i original